

บทที่ 1

บทนำ

1.1 หลักการและเหตุผล

กลุ่มผู้ค้ารายย่อย ถือเป็นกลุ่มผู้ประกอบการหนึ่ง ที่มีส่วนสำคัญในการช่วยกระจายสินค้า ขับเคลื่อนเศรษฐกิจ ก่อให้เกิดการบริโภคขึ้นในชุมชนต่างๆ หากแต่ในปัจจุบันกลุ่มผู้ค้าเหล่านี้ยังขาดโอกาสที่จะเข้าถึงแหล่งเงินทุนในระบบ เช่น ธนาคารพาณิชย์ เป็นต้น และเมื่อกลุ่มผู้ค้ามีความจำเป็นที่จะใช้เงินทุนเพื่อลงทุนในกิจการมากขึ้น จึงต้องหันไปใช้แหล่งเงินทุนจากนอกระบบ ซึ่งมีอัตราดอกเบี้ยที่สูงและเสี่ยงต่อการถูกเอารัดเอาเปรียบจากนายทุน หรือ การกู้ยืมจากกองทุนต่างๆ ที่จัดตั้งขึ้นภายในชุมชน ซึ่งมีปริมาณเงินให้กู้ยืมที่ยังไม่เพียงพอต่อการลงทุน ดังนั้นธนาคารแห่งประเทศไทย จึงได้ตระหนักถึงความสำคัญของกลุ่มผู้ค้ารายย่อย และเพื่อเป็นการพัฒนาการบริการของสถาบันการเงินให้ทั่วถึง จึงได้วางนโยบายในการให้สินเชื่อไมโครไฟแนนซ์ เพื่อเป็นแหล่งเงินทุนให้กับกลุ่มผู้ค้ารายย่อยเหล่านี้

การสำรวจการเข้าถึงบริการทางการเงินของธนาคารแห่งประเทศไทยในปี.ศ.2550 พบว่า มีประชาชนที่ไม่สามารถเข้าถึงบริการทางการเงินได้ถึง ร้อยละ 9.61 ของประชาชนทั้งหมด ซึ่งประกอบไปด้วย ผู้ที่มีรายได้น้อย ผู้ที่อาศัยอยู่ในชนบท ผู้ใช้แรงงาน ผู้ที่ไม่ทำงาน และผู้ที่อยู่ในภาคการเกษตร ซึ่งถ้าหากคิดเฉพาะสัดส่วนของผู้ที่ไม่สามารถเข้าถึงบริการสินเชื่อจากธนาคารพาณิชย์ หรือสถาบันการเงินเฉพาะกิจได้ มีอยู่ร้อยละ 15.65 ของประชาชนทั้งหมด โดยสาเหตุหลักที่ประชาชนไม่สามารถเข้าถึงบริการสินเชื่อได้ คือ ประชาชนมีฐานะทางการเงินไม่ดี ร้อยละ 63.07 รองลงมาคือ ไม่กล้าไปติดต่อสินเชื่อ ร้อยละ 12.40 และเงื่อนไขในการให้สินเชื่อยุ่งยาก หลายขั้นตอน ร้อยละ 7.22 ดังตารางที่ 1.1

ตารางที่ 1.1 เหตุผลที่ประชาชนบางกลุ่มไม่สามารถเข้าถึงสินเชื่อจากธนาคารพาณิชย์ได้

เหตุผลของประชาชนที่ไม่สามารถเข้าถึงบริการสินเชื่อได้	ร้อยละ
ประชาชนมีฐานะทางการเงินไม่ดี	63.07
ประชาชนไม่กล้าไปติดต่อขอสินเชื่อ	12.40
เงื่อนไขในการให้สินเชื่อยุ่งยาก หลายขั้นตอน	7.22
ผู้กู้มีข้อมูลไม่เพียงพอและมีเอกสารประกอบการกู้ไม่สมบูรณ์	6.13
ประชาชนเคยถูกปฏิเสธจากธนาคาร	4.66
ประชาชนอาศัยอยู่ในที่ห่างไกล	0.7
อื่นๆ	5.82
รวม	100

ที่มา: ธนาคารแห่งประเทศไทย, 2550

ดังนั้นธนาคารแห่งประเทศไทยจึงต้องการให้ประชาชนกลุ่มนี้เข้าถึงบริการทางการเงินและแหล่งเงินทุนที่มากขึ้น โดยได้มีการกำหนดลงในแผนพัฒนาสถาบันการเงินฉบับที่ 2 มีระยะเวลาตั้งแต่ปีพ.ศ. 2553-2557 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมประสิทธิภาพของระบบการเงินให้สถาบันการเงินทำหน้าที่เป็นตัวกลางทางการเงิน ให้มีประสิทธิภาพมากขึ้นมีความสามารถในการแข่งขัน และสามารถให้บริการกับลูกค้าทั้งภาคครัวเรือนและธุรกิจได้อย่างทั่วถึง ซึ่งจะส่งเสริมให้สถาบันการเงินเอกชนเข้าถึงประชาชนกลุ่มต่างๆ โดยเฉพาะผู้ประกอบการรายย่อยและผู้มีรายได้น้อย เพื่อช่วยให้ประชาชนและธุรกิจมีต้นทุนทางการเงินที่ลดลงและส่งเสริมประสิทธิภาพและความสามารถในการแข่งขันของประเทศ(ธนาคารแห่งประเทศไทย, 2552) โดยมีการขอความร่วมมือให้ธนาคารพาณิชย์ของไทยทุกแห่งดำเนินการปล่อยสินเชื่อไมโครไฟแนนซ์ ให้กับผู้ประกอบการรายย่อยที่ยังไม่สามารถเข้าถึงบริการทางการเงินได้ เพื่อก่อให้เกิดการลงทุน และขยายฐานลูกค้าใหม่ทางด้านสินเชื่อ ลักษณะทั่วไปของการให้สินเชื่อไมโครไฟแนนซ์ คือ การให้สินเชื่อแก่ผู้บุคคลธรรมดาหรือนิติบุคคลที่ใช้ในการประกอบอาชีพ ด้วยวงเงินที่ไม่เกิน 200,000 บาท ไม่มีการกำหนดรายได้ขั้นต่ำ เอกสารหลักฐาน และหลักประกันที่ใช้ในการขอสินเชื่อ แต่ธนาคารพาณิชย์ต้องพิจารณาสินเชื่อด้วยความโปร่งใส อัตราดอกเบี้ยและค่าธรรมเนียมเป็นไปตามความเสี่ยงของลูกค้าแต่ไม่ให้เกินร้อยละ 28 ต่อปี ซึ่งถือได้ว่าเป็นมติใหม่ในการให้สินเชื่อของธนาคารพาณิชย์ ซึ่งในปัจจุบันสินเชื่อของธนาคารพาณิชย์ไทยจะแบ่งออกได้ 2 ประเภทใหญ่ คือ

1. สินเชื่อบุคคล เป็นสินเชื่อที่ใช้เพื่อการอุปโภคบริโภค เช่น สินเชื่อบัตรเครดิต สินเชื่อรถยนต์ สินเชื่อเพื่อที่อยู่อาศัย เป็นต้น

2. สินเชื่อสำหรับธุรกิจ เป็นสินเชื่อที่ให้แก่กิจการห้างร้านและผู้ประกอบการไม่ว่าจะนำไปใช้เพื่อการลงทุนเพื่อการผลิต หรือเป็นทุนหมุนเวียนในการดำเนินงาน

โดยสินเชื่อธุรกิจจะมีสัดส่วนถึงร้อยละ 80 ของสินเชื่อรวมทั้งหมด อันเนื่องมาจากการสนับสนุนนโยบายของทางภาครัฐ เช่นนโยบายทางด้านภาษี หรือการเปิดการค้าเสรีต่างๆ สินเชื่อธุรกิจส่วนใหญ่จะถูกนำไปใช้ในธุรกิจการผลิต เป็นอันดับหนึ่ง ลำดับต่อมาคือตัวกลางทางการเงินหรือธุรกิจการเงิน และเพื่อการค้าปลีก ค้าส่ง สินค้าอุปโภคบริโภค ตามลำดับ(ธนาคารแห่งประเทศไทย 2554) ดังนั้นการดำเนินนโยบายในการปล่อยสินเชื่อไมโครไฟแนนซ์ของธนาคารพาณิชย์จึงเป็นเครื่องมือสำคัญในการเพิ่มปริมาณสินเชื่อธุรกิจ และกระตุ้นการลงทุนจากกลุ่มผู้ค้ารายย่อย ซึ่งสถาบันการเงินทุกแห่งได้รับการตอบรับเป็นอย่างดีในการดำเนินการปล่อยสินเชื่อไมโครไฟแนนซ์ไม่ว่าจะเป็นสถาบันการเงินเฉพาะกิจของรัฐ เช่น ธนาคารออมสิน ธนาคารอิสลาม หรือธนาคารพาณิชย์ เช่น ธนาคารกรุงไทยที่มีแผนดำเนินการในปี 2555 โดยเน้นการเป็นธนาคารเพื่อสังคมหรือการปล่อยสินเชื่อไมโครไฟแนนซ์ โดยการกำหนดวงเงินการให้สินเชื่ออยู่ที่ 50,000-100,000 บาท ใช้บุคคลค้ำประกัน มีอัตราดอกเบี้ยอยู่ที่ MRR+8.40% ถึง MRR+9.40% ขึ้นอยู่กับระยะเวลาที่ทำการค้ามา ซึ่งมีมติใหม่ของธนาคารกรุงไทยจะเป็นธนาคารเพื่อคนระดับล่างและกลุ่มผู้ค้ารายย่อย โดยต้องให้คนระดับรากหญ้าเข้าถึงแหล่งเงิน โดยอาจจะกระทำผ่านสหกรณ์หรือเข้าถึงโดยตรงก็ได้ แต่ต้องสร้างความเข้าใจกับประชาชนด้วย

ปัจจัยที่สำคัญอีกประการหนึ่งที่ธนาคารแห่งประเทศไทยต้องเข้ามาควบคุมดูแล บริหารความเสี่ยง และดำเนินนโยบายทางด้านไมโครไฟแนนซ์ผ่านทางธนาคารพาณิชย์นั้น เนื่องจากธนาคารพาณิชย์มีความพร้อมในการให้บริการ และสามารถรองรับลูกค้าได้อย่างรวดเร็วและทั่วถึง ซึ่งในอดีตที่ผ่านมารัฐบาลไทยได้เคยนำนโยบายไมโครไฟแนนซ์มาใช้ในการดำเนินนโยบายแล้ว แต่ดำเนินการโดยผ่านการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ เมื่อพ.ศ.2544 ภายใต้แนวคิดที่ว่า ความยากจนของประชาชนและชุมชนเมือง คือการไม่มีทุนและขาดโอกาสเข้าถึงแหล่งทุนเพื่อนำมาพัฒนาอาชีพ สร้างงาน สร้างรายได้ ลดรายจ่าย ตลอดจน บรรเทาเหตุถูกเงินและความจำเป็น เร่งด่วน(สำนักงานคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ, 2554,) แต่ผลการดำเนินการในยุคนั้นไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควร เนื่องจากพบว่ามีการนำเงินกองทุนไปใช้ก่อให้เกิดการสร้างรายได้้น้อยมาก และนำไปใช้ผิดวัตถุประสงค์ ประกอบกับยังมีการบริหารงานที่ไม่เป็นระบบ ขาดความรู้ความชำนาญ ดังนั้นเพื่อให้การดำเนินนโยบายด้านสินเชื่อไมโครไฟแนนซ์ของธนาคารพาณิชย์ ประสบความสำเร็จและมีประสิทธิภาพมากที่สุด ธนาคารพาณิชย์จึง

จำเป็นต้องทราบพื้นฐานข้อมูลและความต้องการของลูกค้ากลุ่มเป้าหมายเพื่อที่สามารถตอบสนองกลุ่มลูกค้าได้อย่างตรงความต้องการ

หากพิจารณาการให้สินเชื่อในเขตภาคเหนือตอนล่าง ตั้งแต่ปีพ.ศ.2552-2554 จะเห็นได้ว่าปริมาณสินเชื่อมีอัตราการเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง จาก1,609,583 เป็น2,007,954 ล้านบาท หรือกล่าวได้ว่ามีอัตราการเพิ่มสูงขึ้นถึง 10.60%ในปี2553 และ12.80% ในปี 2554 โดยจังหวัดที่มีการขยายตัวของสินเชื่อมากที่สุดในปี 2554 ได้แก่ จังหวัดตาก (ตารางที่1.2) ทั้งนี้เป็นเพราะจังหวัดตากได้มีการกระตุ้น และส่งเสริมให้เกิดการลงทุนในด้านต่างๆ ทำให้ในปี 2554 ที่ผ่านมามาสถานะการเงินในจังหวัดตากอยู่ในภาวะขยายตัว มีการให้สินเชื่อที่เพิ่มมากขึ้นเพื่อรองรับการขยายตัวของภาคอุตสาหกรรม การเกษตรและการท่องเที่ยว หลังจากที่เกิดอุทกภัย อีกทั้งยังมีการขยายตัวของการค้าในเขตชายแดนที่เชื่อมต่อกับประเทศพม่า

ตารางที่ 1.2 เงินให้สินเชื่อของธนาคารพาณิชย์รายจังหวัดในเขตภาคเหนือตอนล่าง
พ.ศ.2552-2554

หน่วย:ล้านบาท

จังหวัด	ปี 2552	ปี 2553		ปี 2554	
		จำนวนเงิน	อัตราการเพิ่มขึ้น(%)	จำนวนเงิน	อัตราการเพิ่มขึ้น(%)
นครสวรรค์	483,959	537,669	11.10	596,032	10.85
พิษณุโลก	392,168	429,988	9.64	491,158	14.22
เพชรบูรณ์	185,552	207,669	11.92	240,567	15.84
กำแพงเพชร	169,420	185,041	9.22	211,019	14.04
พิจิตร	140,645	160,124	13.85	171,270	6.96
ตาก	98,552	110,324	11.95	130,332	18.14
สุโขทัย	88,301	95,030	7.62	108,775	14.46
อุทัยธานี	50,986	54,292	6.48	58,801	8.30
รวม	1,609,583	1,780,137	10.60	2,007,954	12.80

ที่มา : ธนาคารแห่งประเทศไทย ,2555

ในปัจจุบันทางเทศบาลจังหวัดตากได้มีการปรับพื้นที่สาธารณะให้กว้างขวาง สะอาด เป็นระเบียบ เพื่อเป็นแหล่งในการกระจายสินค้าของผู้ค้ารายย่อย จึงทำให้มีผู้ค้ารายย่อยจำนวนมากที่

ต้องการแหล่งเงินทุนเพื่อนำไปใช้ในกิจการของตนเองซึ่งในปัจจุบันจำนวนผู้ค้ารายย่อยที่อยู่ในเขตเทศบาลเมืองตากมีทั้งหมด 715 ราย จำแนกตามประเภทสินค้าได้ 3 ประเภทใหญ่ๆ คือ จำหน่ายผลิตภัณฑ์การเกษตร อาหาร และเสื้อผ้าหรือของที่ระลึก ดังตารางที่ 1.3

ตารางที่ 1.3 จำนวนผู้ค้ารายย่อยในเขตเทศบาลเมืองตากแยกตามประเภทของสินค้าที่จำหน่าย

ชื่อตลาด	อาหาร	สินค้าเกษตร	เสื้อผ้าของที่ระลึก	รวม
ตลาดเทศบาล 1	58	90	11	159
ตลาดเทศบาล 3	65	268	24	357
ในเขตพื้นที่สาธารณะ	121	7	71	199
รวม	244	365	106	715

ที่มา:เทศบาลเมืองตาก ,2555

จากผลการสำรวจกลุ่มผู้ค้ารายย่อยในเขตเทศบาลเมืองตากของธนาคารกรุงไทยสาขาตากพบว่า มีผู้ค้ารายย่อยอีกประมาณร้อยละ 65 ที่ไม่ใช้บริการสินเชื่อจากธนาคาร เนื่องจากขาดหลักฐานที่แสดงถึงฐานะทางการเงิน และไม่มีรายได้ที่แน่นอน ทำให้บางรายต้องกู้ยืมเงินจากนอกระบบ ส่วนผู้ค้ารายย่อยที่สามารถเข้าถึงการใช้สินเชื่อนั้นใช้บริการกับสถาบันการเงินเฉพาะกิจ เช่น ธนาคารออมสินเพราะสามารถเข้าถึงได้ง่ายกว่า

ดังนั้นเพื่อให้ธนาคารพาณิชย์ไทยที่กำลังดำเนินนโยบายในด้านการปล่อยสินเชื่อไมโครไฟแนนซ์ ทราบถึงความต้องการใช้สินเชื่อไมโครไฟแนนซ์จากกลุ่มผู้ค้ารายย่อยโดยมีข้อมูลที่ครบถ้วนต่อการปล่อยสินเชื่อ ซึ่งถือได้ว่าเป็นสินเชื่อรูปแบบใหม่ที่ยังไม่มีการค้าวิจยอย่างเพียงพอ ผู้ศึกษาจึงเล็งเห็นว่า การศึกษาความต้องการใช้สินเชื่อไมโครไฟแนนซ์ วัตถุประสงค์ในการใช้สินเชื่อไมโครไฟแนนซ์ และปัจจัยที่คำนึงถึงในการเข้าใช้บริการสินเชื่อจากธนาคารพาณิชย์แห่งใดแห่งหนึ่ง ด้วยวิธีการสอบถามจากกลุ่มเป้าหมายโดยตรง ซึ่งก็คือ ผู้ค้ารายย่อยในเขตเทศบาลเมืองตาก จะเป็นประโยชน์ต่อ ธนาคารพาณิชย์ และผู้ค้ารายย่อย ทำให้การดำเนินธุรกิจด้านไมโครไฟแนนซ์ประสบความสำเร็จ สามารถขยายฐานลูกค้าได้ตามแผนที่วางไว้และสร้างความพึงพอใจสูงสุดให้กับกลุ่มลูกค้าเป้าหมาย

1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. เพื่อศึกษาความต้องการและวัตถุประสงค์ในการใช้สินเชื่อไมโครไฟแนนซ์ของผู้ค้ารายย่อย
2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่ผู้ค้ารายย่อยคำนึงถึงในการเลือกใช้บริการสินเชื่อไมโครไฟแนนซ์จากธนาคารพาณิชย์แห่งใดแห่งหนึ่ง
3. ศึกษาพฤติกรรมที่จะใช้สินเชื่อไมโครไฟแนนซ์ ของผู้ค้ารายย่อย

1.3 ประโยชน์ที่ได้รับจากการศึกษา

ผลที่ได้จากการศึกษาในครั้งนี้จะเป็นประโยชน์ต่อธนาคารพาณิชย์ที่กำลังดำเนินนโยบายทางด้านสินเชื่อไมโครไฟแนนซ์ เพื่อสามารถตอบสนอง และเข้าถึงลูกค้ากลุ่มไมโครไฟแนนซ์ได้ตรงความต้องการ สามารถขยายฐานลูกค้าในกลุ่มนี้และประสบความสำเร็จในการดำเนินธุรกิจด้านไมโครไฟแนนซ์

1.4 ขอบเขตการศึกษา

การศึกษานี้จะศึกษาความต้องการใช้สินเชื่อไมโครไฟแนนซ์จากธนาคารพาณิชย์ของผู้ค้ารายย่อย ในเขตเทศบาลเมืองตาก จังหวัดตาก ในปี พ.ศ. 2555

1.5 นิยามศัพท์

สินเชื่อไมโครไฟแนนซ์ เพื่อการค้า หมายถึง สินเชื่อที่ให้แก่ผู้ประกอบการค้าขายหรือบริการรายย่อย โดยมีวัตถุประสงค์ของสินเชื่อตามที่แต่ละธนาคารกำหนด

ผู้ค้ารายย่อย หมายถึง ผู้ประกอบการค้าส่ง ค้าปลีก หรือธุรกิจรายย่อยที่เป็นเจ้าของแผงค้า หรือมีความสัมพันธ์เป็นทายาทตามกฎหมายกับเจ้าของแผงค้าในตลาดที่ได้รับการคัดเลือก

ตลาด หมายถึง ตลาดสด ตลาดค้าส่ง ค้าปลีก พื้นที่เช่าจำหน่ายสินค้าในอาคารหรือห้างสรรพสินค้า ซึ่งตลาดอาจอยู่ในความดูแลของรัฐ เช่น เทศบาล อบต. สำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์ เป็นต้น หรือตลาดที่เอกชนในลักษณะบุคคลธรรมดาหรือนิติบุคคลเป็นเจ้าของกิจการ โดยมีกรรมสิทธิ์เป็นของตนเอง หรือที่เช่า

สถาบันไมโครไฟแนนซ์ (Microfinance institution: MFI) คือ สถาบันที่บริการด้านการเงินให้ประชาชนที่ยากจน ซึ่งสถาบันเหล่านี้รวมถึง NGOs เครดิตยูเนียน สหกรณ์ และธนาคารพาณิชย์ทั้งหลาย และสถาบันการเงินที่ไม่ใช่ธนาคาร